

Suuriruhtinanmaan Usetus-Kokous.

(Möseluettava Saarnastuolista.)

Keisarillisen Majesteetin Armollinen Waltiopäiwäjärjestys

Suomen Suuriruhtinanmaalle.

Annettu Pietariissa, 15 (3) päivänä Huhtikuuta 1869.

Me ALEKSANDER Zoinen, Sunalan Armosta, Keisari ja Itsevaltias koko Wenäjänmaan yli, Puolanmaan Tsaari, Suomen Suuriruhtinas, y. m., y. m., y. m. Teemme tiettäväksi: Koska Suomen Suuriruhtinanmaassa tähän asti woimassa olleet, entisinä aikoina ulostulleet säännöt ja määräykset maan Säätyjen kokouksista ja yhteentuloista erinäisissä osissa ovat olleet tarpeellista täydellisyyttä, selwoyhtä ja tarkkuutta wailta, sekä myös monessa suhteessa eiwät ole hawaitut nykyisiin oloihin soweliaiksi, niin olemme Me hywäksi nähneet, tässä alla-kirjoitetulla tawalla, Armossa wahwistaa Suomenmaan Säätyjen wiimeksi pidetyillä waltiopäiwillä hywäksymän Waltiopäiwäjärjestyksen, kuuluwa sanasta sanaan kuin seuraa:

Me allekirjoitetut Suomen Suuriruhtinanmaan Waltiosäädyt, Kreiwit, Wa-paaherrat, Piispat, Ritariisto ja Nateli, Papiisto, Porwaristo ja Talonpoikainen Kanssa, jotka nyt, omasta ja kotona olewain säätyläistemme puolesta, olemme yleisille wal-

tiopäiville kokoon tulleina, teemme tietäväksi: että me, kumoomalla Waltiopäiväjärjestyksen 24 päivästä Tammikuuta w. 1817, kuin myös kaikki muut sellaiset vanhemmat ja uudemmat lait, järjestykset ja päätökset, jotka Waltiosäätyjen kokouksista waltiopäiville ovat ulosannetut, olemme tämän kautta tahtoneet, Hänen Majesteetin ja Keisarin ja Suuriruhtinaan tehtyä siitä armollinen esitys, noudatettavaksi hyväksyä sisältonsä ja sanainsa puolesta näin kuuluvan Waltiopäiväjärjestyksen:

1 §.

Suomen Suuriruhtinaanmaan Waltiosäädyt, jotka, kokoutuneina waltiopäiville, edustawat Suomen kansaa, ovat Ritariisto ja Mateli, Papiisäädyt, Porwarisäädyt ja Talonpojanäädyt.

2 §.

Suomenmaan Waltiosäädyt kokoutuwat ainakin joka viides vuosi warsinaisille waltiopäiville Keisarin ja Suuriruhtinaan kutsumuksesta ja voidaan wäliaikaisillenkkin waltiopäiville kutsua kokoon, milloin Keisari sen tarpeelliseksi katsoo. Wäliaikaisilla waltiopäivillä otettakoon esin ainoastaan se asia, jonka tähden kutsumus on tapahtunut taikka jonka Keisari muuten Waltiosäädyille esittää, niin myös mitä sellaisen asian kanssa eroittamattomasti yhteen kuuluu.

3 §.

Waltiopäivät pidetään Suomenmaan pääkaupungissa, paitsi milloin se wihollisen maahan-karkauksen tahti muiden tärkeän esteiden tähden on mahdotonta tahti Waltiosäätyjen turwallisuudelle waarallista, jossa tapauksessa Keisari ja Suuriruhtinas määrätköön muun paikan maassa heidän kokoon-tulollensa.

4 §.

Kutsumus warsinaisille waltiopäiville ulosannetaan viimeistäänkin kolme kuukautta ja wäliaikaisille waltiopäiville viimeistäänkin kuusi wiikkoa ennen sitä päivää, jona Waltiosäätyjen pitää kokoutuman, ja julistetaan maan kirkoissa sekä ilmoitetaan erikseen niille wirastoille ja wirtamiehille, joiden tulee huolta pitää

waltiopäiwämieswaalien toimittamisesta, milloin ne omat pidettävät. Kutsumuksesta pitää Ritarihuoneen Johtokunnanfin saada osa.

5 §.

Varsinaiset waltiopäiwät eivät saa kestää kauemmin kuin neljä kuukautta siitä päivästä, jona ne awattiin; ja woipi siis Keisari ja Suuriruhtinas, ellei Waltiosäädyjen käsiteltäwiksi tulleet asiat silloin ole päätetyt, jos Hän niin hyväksi näkee, lakkauttaa waltiopäiwät ja laskea Waltiosäädyt kotiin. Waltiopäiwät lopetettakoot myös ennen neljän kuukauden kuluttua, jos kaikki säädyt sitä pyytävät taikka Keisari muutoin näkee syytä siihen olewan.

6 §.

Älköön ketään waltiopäiwämiestä kiellättäkö waltiopäiwille tulemaasta ja waltiopäiwämiestointansa käyttämästä; kuitenkin olkoot sodan aikana tästä eroitettuina sotawäkeen kuuluvat henget, kun he saawat wirkakäslyn.

7 §.

Waltiopäiwämies ei ole tätä tointansa käyttäessä muiden määräysten kuin maan perustuslakien alainen.

8 §.

Waltiopäiwämies olkoon yhsiwakainen ja siwollinen lauseisjansa, mutta ei woida häntä saattaa kanteen-alaiseksi taikka wapautta häneltä ottaa lausutuihin ajatuksistansa ja mielteistänsä tahi käytöskäytänsä waltiopäiwä-keskusteluissa, ellei se säädyn, johon hän kuuluu, ole sitä myöntänyt varsinaisella päätöksellä, johon wähintänsä wiisi kuudesosaa säädyn täysikokouksessa läsnä-olewista jäsenistä on yhdistynyt. Jos waltiopäiwämiestä syytetään törkeästä rikoksesta, älköön häntä wankenteen pantako, jollei ole tawattu juuri rikoksen teossa, taikka tuomari ole, asian tutkittuansa, katsonut syytä olewan niin päättää. Wähemmistä rikoksista älköön waltiopäiwämiestä pantako kiinni eikä myös waltiopäiwäin aikana welfawankenteen.

9 §.

Jos waltioapäiwämiehelle, joko waltioapäiwäin aikana taikka matkoillaan waltioapäiwille ja sieltä pois, sanoilla tahti töillä tehdään rauhattomuutta, sittenkuin hän on ilmoittanut tällä asialla olewansa, taikka häntä waltioapäiwäin jälkeen wäkiwaltaisesti kohdellaan waltioapäiwätointen tähden, niin olkoon se asianhaara, että rikos on tehty waltioapäiwämiestä kohtaan, erinomaisen raskauttawana pidettävä. Sama laki olkoon säätyjen ja walioikuntain sihteerien ja palvelusmiesten suhteen.

10 §.

Ritaristo ja Nateli tulee waltioapäiwille Ritarihuonejärjestyksen jälkeen, jonka pitää oleman perustuslakien mukaisesti tehtynä.

11 §.

Papissäätyinä owat: Arkkipiispa ja Piispat, jotka tulewat kokoon Keisarin ja Suuriruhtinaan kutsumuksesta, sekä kunkin hippakunnan puolesta vähintäänkin seuraawa määrä wäkiwaltaisessa wirassa tahti palveluksessa olewain hippakunnan papismiesten walittomia edusmiehiä, nimittäin: Turun hippakunnan puolesta 12, Porwoon hippakunnan puolesta 10 ja Kuopion hippakunnan puolesta 6.

Maan Opiopiston opettajain ja wäkiwaltisten wäkiwaltisten tulee walita yksi waltioapäiwämies Papissäätyyn, kuitenkin sillä oikeudella että saawat, jos tahtowat, panna kaksi. Samoin tulee alkeisoppilaitosten kaikkien wäkiwaltisten opettajain walita waltioapäiwämiehiä Papissäätyyn, yksi kunkin hippakunnan puolesta, mutta saattawat, jos niin haluawat, määrätä kaksi.

Waalien tawasta ja järjestyksestä eri hippakunnissa sopikoot walittiat keskenensä.

12 §.

Porwarissäätyinä owat Suomenmaan kaupunkien edusmiehet sillä tapaa: että jokaisen kaupungin puolesta walitaan yksi waltioapäiwämies, mutta jos wäkiluku henkirjan mukaan nousee kuuteentuhanteen henkeen, walitaan kaksi ja siitä päälle, yksi kullakin täydeltä 6,000 hengen luwulta; kuitenkin saakoon kaupunki, jossa on wä-

hemmän kuin 1,500 asukasta, josta panna erinäisen edusmiehen puolestaan taikka suostua yhteisestä waltiopäivämiehestä jonkun toisen kaupungin kanssa, joka, sen mukaan kuin tässä on sanottu, saattaa waltiopäiwille lähettää waan yhden edusmiehen.

Dikeutetut waalisia osallisina olemaan ovat: porwarit, laivan-omistajat, wapriikinhaltijat, elinkeinojen harjoittajat erinäisillä eri-oikeuksilla, ja talon-omistajat, jos ovat kaupungissa werollekirjoitetut, niin myös kaupunkien wakinäiset pormestarit ja raatimiehet.

Waali-oikeutta eiwät nauti:

waimo-ihminen, naitu tahti naimaton;

se talon-omistaja, joka on wapasukuinen taikka kuuluu Wapisäätyyn;

kauppamerimiehet; alhainen sotawäestö, sekä yleisten ja yksityisten laitosten ja yhteyskuntain wahtipalvelijat;

ne, jotka toisen palveluksessa tahti alituisessa työssä ovat, päiväpalkkalaiset ja muut senkalaiset, jotka elättävät itseänsä satunnaisella työnteolla; samoin myös ne, jotka waan omaksi elatuskeeseen saawat jotakin elinkeinoa harjoittaa.

Waali toimitetaan Maistraatin edessä siinä kuulutettuna päivänä lipuilla kaupungissa tawallisen waalitaman mukaan. Äänet luetaan wero-äyryjä tahti niitä muita perustuksia myöden, joita noudatetaan määrättäessä mitä minkin walitsijan tulee maksaa kaupungin kassaan yleisiä tarpeita warten. Jos kaupungin waali-oikeutetut asukkaat tahtowat saada muutosta waalin tawassa ja järjestyksessä, ovat äänet siitä päätettäessä luettawat samain perustusten mukaan ja asia lykättävä Keisarin ja Suuriruhtinaan tutkittawaksi ja wahvistettawaksi. Kaupungissa, jossa on tapana walita walitsiamiesten kautta, olkoon kullakin walitsiamiehellä waltiopäiwämiehen waalisia yksi ääni.

13 §.

Talonpojanäätyinä ovat edusmiehet, walitut yksi maan kunkin tuomarikunnan puolesta. Waali toimitetaan walitsiamiesten kautta, jotka ovat walitut jokaisesta tuomarikuntaan kuuluwasta kunnasta tahti kunnan osasta, ja pidetään tuomarin edessä hänen siihen määräämänä päivänä. Walitsiamiesten waali pidetään

asianomaisesti kuulutetuissa kuntakokouksessa tai, missä sitä ei ole, pitäjänkokouksessa, viimeistäänkin kahdeksan päivää ennen valtiopäivämiehen vaalia. Valitsiamiehen vaalissa on osallisena jokainen kunnassa asuva mies, jolla on manttaaliin pantua reissi- tai perintömaata, taikka joka wakaalla asukas-oikeudella hallitsee krununutilaa tai arennilla pitää krununpuustellia, kuninkaankartanoa tai kuninkaankartanoa ja ei kuulu muuhun säätyyn tai ole maan palveluksessa. Jokaisen kunnan tulee silloin walita yksi sen piirissä asuva valitsiamies waali-oikeutettujen seasta ja siitä päälle, henkikirjan osoittamaa asukaslukua myöten, yksi kullakin täydeltä 2,000 hengen luvulta; ja luetaan äänet tilain uusien eli tasattujen manttaalien mukaan. Valitsiamiesten pitää, varustettuina tätä vaalia koskevan pöytäkirjan otteella, kokoutuman määrättyinä päivinä ja määrättyyn paikkaan, ja tulee heillä valtiopäivämiehen vaalissa kullakin olla yksi ääni.

14 §.

Dikeutettu olemaan osallisena valitsiamiehen tai valtiopäivämiehen vaalissa aatelittomaan säätyyn on, noudattamalla 11, 12 ja 13 §§:ssä säätyjä perustuksia, jokainen säätyyn kuuluva ja waalipiirissä asuva täysivaltaisen ikään tullut Suomen mies, waikka olisi muutenkin kuin kristin-uskoa; älköön kuitenkaan waali-oikeutettuna pidettävä sitä:

joka ei kolmena viimeiskuluneena wuotena ole ollut maassa werolle-kirjoitettuna;

joka on holhun alla;

joka on luowuttanut omaisuutensa welkojainsa tyydyttämiseksi ja ei woi näyttää olewansa wapautettu heidän vaatimuksista;

joka mainetta pahentawasta rikoksesta on edeswastaukseen tuomittu taikka jätetty tulemaan aikaan;

joka on julistettu kansalaisyensa luottamuksen menettäneeksi tai kelwottomaksi toisen puolesta puhumaan;

joka todistetaan syypääksi koettaneensa valitsiamiehen tai valtiopäivämiehen

waalisja rahalla tahti lahjoilla hankkia ääniä, taikka wäkiwällä tahti uhkauksilla häirinneen waalivapautta;

joka siihen on syypääksi näytetty, että hän walitsiamiehen tahti waltiopäiwämiehen waalisja on äänensä palkintoa vastaan antanut;

joka jo on ollut walitsiamiestä tahti edusmiestä walitsemasja muun säädyn puolesta kuin sen, jossa hän sittemmin itsensä walitsewaksi ilmoittaa.

Waali-oikeutta älköön misjään tapauksessa astiamiehen kautta käytettävä.

Walitsiamiehen waaliin käypä on jokin waalipiirisjä asuja, jolla itsellään on oikeus sen waalisja osallisena olla.

Waltiopäiwämiehen waaliin käypä aatelittomasja säädysjä on, alempana luetuilla poikkeuksilla, jokin joko waalipiirisjä taikka siitä ulkona asuja säädynjäsen, jolla itsellään on oikeus olla osallisena saman säädyn walitsiamiehen tahti edusmiehen waalisja; älköön kuitenkaan welwollisuutta, joka koskee kolmena viimeksikuluneena wuotena maassa werolle=firjoitettuna olemista, käytettävä sitä kohtaan, joka on Keisarin palveluksessa, waikka ei Suomen wirtamiehenä.

Waltiopäiwämieheksi ei saa hyväksyä sitä:

joka ei ole kristin-uskkoa;

joka ei vielä ole 25 vuoden ikäinen;

joka on ollut walitsemasja walitsiamiestä tahti edusmiestä muuhun säätöyn kuin siihen, jossa hän ilmoittaa itsensä waltiopäiwämiehen tointa käyttämään.

Kaikki mitä tässä ylempänä sanotaan aatelittomasja säädysjä estävän waalisja osallisena-olemisen, waaliinkelpaawaisuuden ja waltiopäiwämieheksi hyväksymisen oikeutta, olkoon myös esteenä Ritariiston ja Aatelin edusmiehen hyväksymiseen.

15 §.

Waltiopäiwämiehen waalisja päättäväöt enimmäät äänet waalin. Jos kaffi tahti useampi on saanut enimmäät ja yhtä monta ääntä, ratkaistaan niiden wäli arwalla.

Näin walitulle on waltuuskirja wiipymättä annettava: waltiopäiwämiehelle Bapisjäädysjä hippakunnan Tuomioapitulilta tahti Oliopiston Konsistoriumilta, wal-

tiopäivämiehelle Porwarisäädyssä kaupungin Maistraatilta ja waltiopäivämiehelle Talonpojanäädyssä tuomarilta. Waltuuskirjat pitää kuuluman näin:

„Waltiopäivämiehen waalisja, joka — (ajan määrä) — pidettiin papiston kesken N. N. hippakunnassa; koulun-opettajain kesken N. N. hippakunnassa; Mleksanterin-Mliopistosja; — N. N. kaupungissa; — N. N. tuomarikunnassa, on N. N., kirkkoherra, kappalainen, saarnaaja, pitäjän-apulainen N. N. pitäjässä, kappelissa tahi saarna-kunnassa; koulun-opettaja N. N. hippakunnassa; opettaja, wirkamies Mleksanterin-Mliopistosja, — asuja N. N. kaupungissa — asuja N. N. tilalla N. N. pitäjässä N. N. lääninä, walittu waltiopäivämieheksi Papisäätyyn — Porwarisäätyyn — Talonpojanäätyyn; ja waltuutetaan siis N. N. ottamaan niillä waltiopäiwillä, jotka tulewat pidettäväiksi N. N. kaupungissa ja alkawat — —, ofaa newonpitoihin ja päättämään siellä esintulewista asioista. Paikka ja aika.“

16 §.

Jos joku tahtoo walittaa Porwaris- tahi Talonpojanäädyssä pidetystä waltiopäivämiehen waalista, tulee hänen waalinpitäjältä pyytää laillista pöytäkirjan-otetta, joka viimeistäänkin kahden päivän päästä on walittajalle annettava; ja pitää hänen, puhewaltansa menettämisen uhalla, neljäskätöistä päivästä, luetut waalinpäiwästä, antaa walituksensa Keisarin ja Suuriruhtinaan käskenhaltialle, jonka, jos syytä siihen on, tulee wirallisesti waatia siitä asianomaisten selitystä, wissin lyhyen ajan kulussa annettawaksi, ja sitten antaa päätöksensä asiassa, viimeistäänkin päivänä sen jälkeen, jona selityksen antamisen määrä-aika loppui. Keisarin käskenhaltian päätökseen tyytymättömällä on walta, viimeistäänkin kahdeksantena päivänä tiedon siitä saatuaansa, sitä vastaan toimittaa walituksensa, jotka owat annettawat samalle käskenhaltialle ja häneltä, siitä waaditun selityksen ja oman lausuntonsa sekä asiakirjain kanssa, wiipymättä lähetettävät maan korkeimpaan oikeuswiraastoon, joka ne joutuisasti esin ottaa ja päättää.

Waltiopäivämiehen waalista Papisäätyyn walitetaan, hippakuntain papiston ja koulun-opettajain puolesta, Tuomiokapituleihin; ja noudatetaan siinä muuten yhdenlaisia järjestyksiä ja samanlaisia perustuksia, kuin tässä ylempänä määrätty on.

Waltiopäivämiehen waalista Otiopistossa pannaan walitukset neljäskätöistä päiwässä sen perästä maan korkeimpaan oikeuswirastoon.

17 §.

Älköön se, joka on waltiopäivämieheksi walittu, kieltäytykö tästä toimesta, ellei hän woi näyttää sellaisia esteitä, jotka yleinen laki sanoo laillisiksi esteiksi, taikka ole kuudenkymmenen vuoden ikäinen.

Waltiopäivämiehen toimesta pois-sanoutumisen, joka tapahtuu waalitulaisuudessa, tutkii waalinpitäjä. Jos pois-sanoutuminen tapahtuu jälkeinpäin, waan ennen Waltiosäätyjen kokoutumista, niin Keisarin ja Suuriruhtinaan käskenhaltia, tahti asianomainen Tuomiokapituli, tahti Otiopiston Konsistoriumi tutkii sen syyt.

Jos joku tahtoo walittaa päätöksestä, joka koskee pois-sanoutumista waltiopäivämiestoimesta, menetellään sen suhteen niinkuin 16 §:ssä sanottu on.

Waltiopäiwäin aikana älköön waltiopäivämies pois-sanoutuko toimestansa, ellei hän näytä sellaista estettä, jonka se sääty hyväksyy, johon hän kuuluu.

18 §.

Jos pois-sanoutuminen on hyväksytty taikka walittu waltiopäivämies julistettu oikeuttomaksi toimesansa olemaan, taikka jos walittu waltiopäivämies erkaanee kuoleman kautta tahti puhemieheksi otetaan, tulee asianomaisten joutuisasti toimeenpannq uusi waali. Semmoisen waalin Talonpojansäädyssä toimittawat ne walitsiamiehet, jotka 13 §:n mukaan owat samoja waltiopäiwiä warten walitut.

19 §.

Jos joku waalipiiri jättää panematta oikean määrän edusmiehiä, olkoon sen saron alainen, jonka sääty näkee kohtuulliseksi ja joka voidaan katsoa sitä kulumia vastaawaksi, minkä joku toinen yhdenwertainen waalipiiri tulee waltiopäivämiehen ylöspidosta maksamaan. Tämä sarko menee säädyn kassaan. Tästä on kuitenkin eroitettu Lapin tuomarikunta, jos edusmiestä sen puolesta ei walita.

20 §.

Valittu waltioapäiwämies saakoon riittävän ja sowliaan ylöspidon, sekä palkkion matkakuluistansa waltiopäiwille ja sieltä pois, niiltä, jotka owat waali-oikeuteen sinä piirikunnassa, joka hänen on walinnut. Tarpeelliset määrähkset tästä tehdään ennen waaleja; ja owat asianomaiset Maistraatit ja Kruununwoudit weskapäät, edelliset Porwarisfäädyn ja jälkimäiset Talonpojansfäädyn edusmiehille, ilman eri palkkiotta, nämät rahat ylöskantamaan ja niistä tekemään tilin. Papisfäätyyn kuuluwain edusmiesten suhteen on ylöskannosta sowitzama samassa kuin waalijärjestyksestä sopimusta tehdään.

Jos walittu waltioapäiwämies tekee palkkiostansa walituksen, olkoon asianomaisella fäädyllä oikeus määrätä, kuinka paljo hänen tulee saada tästä toimituksesta.

Jos walittu ei oikeassa ajassa tule waltiopäiwille, menettäköön palkkionsa poisja-olon ajalta, jos se fääty, johon hän kuuluu, tutkittuansa tämän suhteen ilmoitetut esteet, katsoo olewan syytä niin päättää; ja on fäädyllä myös walta, asian laatua myöten, sen lisäksi tuomita hänen korkeutansa yhtä suureen sakkoon. Sama laki olkoon sille, joka muutoin, fäädyn luvatta, on fäädyn keskusteluista esteettömästi poisja. Mitä poisjäännyt näin tuomitaan maksamaan, menköön fäädyn kassaan.

21 §.

Wirkatahi palvelusmies, joka koettaa wirkamahdillansa waiuttaa waltioapäiwämiehen waaliin, menettäköön wirkansa. Jos joku tawataan wietelemisellä tahi houkuttelemisellä häirinneen waaliwapautta, rangaistakoon wankeudella neljästätoista päivästä kolmeen kuukauteen asti. Jos uhkauksia tahi wäkiwaltaa on samanlaisessa tarkoituksessa käytetty, rangaistakoon sen tekiä wankeudella yhdestä kuukaudesta yhteen vuoteen asti; jos hän on wirkatahi palvelusmies, menettäköön sen lisäksi wirkansa.

22 §.

Päiwänä sen jälkeen, joffi Waltiosfäädyt owat kutsutut kokoon, pitää Ritariiston ja Natelin jäsenten, Ritarihuonejärjestyksen määräämällä tawalla, näyttämän oikeutensa waltioapäiwämiestoimen käyttämiseen, sekä walittujen Papis-, Porwaris- ja

Talonpojansäädyn jäsenten tuoman waltuuskirjansa sen tarkastettamaksi, jonka Keisari ja Suuriruhtinas siihen määrää. Tässä tarkastuksessa tutkitaan, owatko waltuuskirjat tehdyt määrättyyn muotoon; ja pidetään siinä pöytäkirja, joka annetaan näille kolmelle säädylle kullentkin. Sille, jonka waltuuskirja oikeaksi nähdään, annetaan pääshypoletti.

Jokaisen säädyn tulee kuitenkin sitten tutkia waltiopäiwämies-toimen käyttämisoikeutta, niin hywin sellaisen jäsenensä suhteen, jonka waltuuskirjaa ei ole hyväksytty, kuin myös senkin, jota vastaan muutoin waltiopäiwäin kuluessa, tämän perustuslain johdosta, jotakin muistutusta ilmautuu. Se, jonka waltiopäiwämies-oikeus on säädyssä pantu kyshymykseen, pysyy kuitenkin toimesjaan säädyn-jäsenenä, kunnes hän on siihen oikeuttomaksi julistettu.

23 §.

Sinä päiwänä, joppi Waltiosäädyt owat kutsutut kokoon, ilmoittaa Keisari ja Suuriruhtinas kenen Hän on Ritariiston ja Natelin Maamarjalkiksi nimittänyt sekä määrää Papisäädyn puhemieheksi Arkkipispan, taikka, jos se on sairaana tahti poisja, taikka hänen wirkanja awoinna, jonkun toisen Bispoista. Sen ohessa walitsee Keisari Ritariistolle ja Natelille wara-Maamarjalkin ja Papisäädylle warapuhemiehen näiden säätyjen jäsenistä.

Miin pian kuin Borwaris- ja Talonpojansäädyille on tullut tieto, miten 22 §:ssä mainittu waltuuskirjain tarkastus on käynyt, pyytäköt he wiivymättä Keisarilta, tahti Hänen sitä warten määräämältä siiseltansa, lähetystöjen kautta, puhemiehiä ja wara-puhemiehiä, jotka silloin kummallentkin säädyille sen jäsenistä nimitetään. Sunnes puhemiehet owat tulleet määrättyiksi, johtaa kummassatkin säädyssä puhetta kella läsnä-olewa ikäwuosiltaan wanhin jäsen.

Maamarjalkille ja puhemiehille määrää Keisari yleisistä waroista wisfin summan, niiden erinäisten kulujen palkkiotki, joita heillä waltiopäiwäin aikana on.

24 §.

Maamarjalkki, wara-Maamarjalkki, puhemiehet ja wara-puhemiehet tekewät

Keisarin ja Suuriruhtinaan tahti Hänen sitä warten määräämän siaisensa edessä seuraawan walan:

„Minä N. N., nimitetty ja määrätty olemaan näillä waltiopäiwillä Ritariiston ja Natelin Maamarsalkkina (wara-Maamarsalkkina), (Bapis-, Bormaris-, Talonpojanäädyyn puhemiehenä, wara-puhemiehenä), lupaan ja wannon, Jumalan ja hänen pyhän ewankeliuminsa kautta, että minä tahdon ja olen welwollinen kaikella woimallani kokemaan ylläpitää ja puollustaa niin hywin Keisarin ja Suuriruhtinaan oikeutta kuin säädyn ja Waltiosäätyjen etuukfia ja oikeukfia, woimassa-olewain perustuslakien (Maamarsalkki ja wara-Maamarsalkki lisääwät: ja Ritarihuonejärjestyksen) mukaan. Tämän lupaan minä uskollisesti pitää, niin totta kuin Jumala minua auttakoon hengen ja sielun puolesta“.

25 §.

Kun Maamarsalkki ja puhemiehet owat tehneet walan, kokoutuwat säädyt, kufin erikseen, tervehtäwät toisiansa lähetystöjen kautta ja walitsewat jäseniä lähetystöön, joka, Maamarsalkin ja puhemiehen johdattaessa, menee Keisarille ja Suuriruhtinaalle, tahti sille jonka Hän siaisensa asettaa, kufin säädy erikseen, lausumaan säätyjen alamaiset kunnian-osoitukset sekä anomaan ajan määräämistä waltiopäiwäin awaamiseen.

26 §.

Keisari ja Suuriruhtinas, taikka se jonka Hän sitä warten on siaisensa määrännyt, ilmoituttaa säädyille sen päivän, joka on määrätty waltiopäiwäin awaamiseksi. Sinä päivänä pitää kaikkien säätyjen, jumalanpalveluksen pidettyä, tuleman koolle waltiosaliin, jossa Keisari, tahti se jonka Hän siaisensa on määrännyt, tervehtää Waltiosäätyjä ja julistaa waltiopäiwät awatuiksi; jonka jälkeen säädyt, kufin wuorosiansa, Maamarsalkin ja puhemiehen kautta lausuwat alamaiset kunnian-osoituksensa. Keisari antaa Waltiosäädyille tiedon niistä esityksistä, jotka Hän tahtoo Waltiosäädyille esittää; kuitenkin saatettakoon myös sittemmin waltiopäiwäin kulussa antaa muitakin esityksiä Waltiosäätyjen käsiteltäwiksi.

27 §.

Kaikkia warfinaisilla walttiopäimillä pitää, joko niitä awattaessa taikka neljäskätöistä päiwässä sen jälkeen, walttiowaraston tila Waltiosäädyille näytettämän, että saisiwat tietää miten Kruunun tulot owat maan hyödyksi ja parhaaksi käytetyt.

28 §.

Jokaisessa säädyssä pitää oleman Sihteeri, joka siinä kirjoittaa pöytäkirjan. Ritariostoissa ja Aatelisissa toimittaa Ritarihuoneensihteeri tätä wirkaa. Papi- ja Porwarissäädyt walitsewat tähän someliaan miehen siinä järjestyksessä, jonka he, kumpikin itse kohdastaan, näkewät hyväksi määrätä. Talonpojansäädyyn määrää Keisari ja Suuriruhtinas, ennen Waltiosäädyjen kokoontuloa, Sihteeriksi lainoppineen ja taitawan miehen, joka sen ohessa on welwollinen asiain käsittelemisessä auttamaan puhemiesstä neuvoilla ja antamaan säädyn jäsenille tietoja itsekunkin laillisista oikeuksista ja welwollisuuksista. Talonpojansäädyn Sihteeri älköön, ilman nimenomaisesti muistutuksettansa ja wastalauseittansa, säädyn pöytäkirjaan ottako tahi ulostoituttako mitään perustuslakeja vastaan jotiwata; kuitenkaan ei hänellä säädyssä ole mitään ääntöä.

Ennenkuin Talonpojansäädyn Sihteeri astuu wirkatoimeensa, tekee hän Keisarin taikka sen edessä, jonka Hän on sitaansa pannut, seuraawan walan: „Minä N. N., nimitetty ja määrätty Talonpojansäädyn Sihteeriksi näillä walttiopäimillä, lupaan ja wannon Jumalan ja hänen pyhän ewankeliuminsa kautta, että minä tahdon ja olen welwollinen tätä wirkaa toimittajani kaikella woimallani noudattamaan ja ylläpitämään niin hywin Keisarin ja Suuriruhtinaan oikeutta kuin säädyn ja Waltiosäädyjen etuuksia ja oikeuksia, woimassa-olewain perustuslakien mukaan. Tämänkalten lupaan minä uskollisesti pitää, niin totta kuin Jumala minua auttafoon hengen ja sielun puolesta.“

Ne palwelusmiehet, jotka jokainen säädy muuten katsoo itsellensä walttiopäimillä tarpeelliseksi, asettaa säädy itse.

Talonpojansäädyn Sihteeri saapi yleisistä walttiowaroista sen palkan, minkä Keisari määrää.

29 §.

Kaikkilla warfinaisilla waltiopäiwillä pitää kahdeksassa päiwässä niiden awatua asetettaman: yksi lakiwaliokunta, yksi talouswaliokunta, yksi waltiwaliokunta, yksi suostuntawaliokunta ja yksi pankkiwaliokunta. Laki-, talous- ja waltiwaliokunnissa tulee olla 16 ja suostunta- sekä pankkiwaliokunnissa 12 jäsentä kussakin, jotka, yhtä monta kustakin säädyistä, walitaan walitsijamiesten kautta. Samalla tavalla walitaan myös warajäseniä, jotka, kun waliokunnan jäsenille sattuu estettä, astuwat heidän sijaansa.

Wäli-aikaisilla waltiopäiwillä älköön useampia waliokuntia asetettako kuin niissä esiintulewien asiain valmistamista warten tarwitaan.

30 §.

Jos jotakin kysymystä, josta waliokunnan mietintöä tarwitaan, ei sowelliaasti voida lykätä mihinkään 29 §:ssä mainituista waliokunnista, taikka jos katsotaan että se ajan woittamisen tahti muun syyn wuoksi on annettava erinäisen waliokunnan valmistettawaksi, olkoon Waltiosäädyillä oikeus ajettaa tällainen waliokunta.

Jos jossakin waliokunnassa töitä karttuu niin, ettei niitä voida oikeassa ajassa saada toimitetuiksi, hankkikoon waliokunta säädyiltä enemmän jäseniä ja jakautukoon osastoihin töiden jouduttamista warten. Jokaisessa tällaisessa osastossa pitää oleman vähintäänkin kaksi jäsentä kustakin säädyistä ja saa se waliokunnan nimesä antaa lausuntoja sinne lykätystä asioista.

Kuusi säädyt asetettakoon myös, jos sen tarpeelliseksi näkee, waliokunnan edeltäpäin valmistamaan sen yksittäisiä walituksia ja asioita.

31 §.

Älköön Senaatin jäsen olko waliokunnan jäsenenä, älköönkä ketään muutaakaan walittako semmoiseen waliokuntaan, jossa tilinteko hänen wirtatoimistansa woipi tarkastettawaksi tulla.

32 §.

Sillä, joka jo ennen on walittu jäseneksi kahteen waliokuntaan, olkoon oi-

keus sanoutua pois hänelle annetusta enemmästä ojanotto-toimesta valiofunktöisfä; mutta muutoin on kunfin säädyn wallasfa, ilmoitetun esteen tutfittua, päättää voitpiko säädyn walitsema valiofunnan-jäfen faada tällaisesta toimesta wautusta.

33 §.

Waliofunnat walitsewat, kunfin kohdastaan, valiofunnan jäfenistä esimiehen. Kunnes tällainen waali on tapahtunut, on Ritariſton ja Aatelin esimäinen läsnä-olewa jäfen puheenjohtajana.

Waliofuntain tulee, kunfin kohdastansa, walita Sihteerinsä ja ne muut palwelusmiehet, joita niissä tarwitaan.

34 §.

Lakiwaliofunnan tulee antaa lausuntonsa niistä säätyjen sinne lykkäämistä ehdotuksista, jotka koskewat perustuslain, sekä yleisen riita-, rikos-, kirko- ja merilain säätämistä, muuttamista, selittämistä tahi kumoamista.

35 §.

Taloudswaliofuntaan lykätään ne säätyjen käsittelemistä ja lausunnon antamista warten tulleet ehdotukset, jotka koskewat maan yleistä taloudenhoitoa tahi siihen kuuluwia kaikenlaisia laitoksia, sekä myös siihen waarantawain asetusten ja sääntöjen muuttamista, selittämistä tahi kumoamista.

36 §.

Waltiowaliofunta, jonka pitää faada tieto waltiowaraston tilasta ja kaiffi sen luvunlaskut ja asiatirjat nähdäksensä, on welwollinen antamaan miētintönsä miten waroja maan tarpeiden täyttämisekfi, jollei waltiowaraston wakinaiset tulot siihen riitä, on hankittawa, kuin myös erittäin tarkastaa millä tawalla wiime waltiopäiwillä erinäisiin tarkoituksiin myönnetyt rahanmääräykset owat käytetyt. Jos waltiopäiwäin kuluesfa esitetään muitakin ehdotuksia wakinaisista tahi satunnaisista rahanmääräykfistä johonkin waltiowaraston tahi muuhun yleiseen tarpeesen, taikka

erinäistä tarkoituista warten, taikka myös muita asioita, joilla on yhteyttä waltiowaraston tulojen tahi menojen kanssa taikka jotka niihin waikeuttawat, niin on waltiovaliokunta myöskin welwollinen antamaan niistä Waltiosäädyille mietintönsä.

Waltiovaliokunnan tulee myös, Maamarsalkin tahi asianomaisen puhemies- hen tahi valiokunnan esimiehen ehdotuksesta, Waltiosäätyjen oikeudella määrätä se töiden laweuden ja laadun mukaan sovitettu palkkio, joka on tulewa niin hywin Ritariiston ja Katelin sekä Papis- ja Porwarisäädyin, kuin valiokuntainkin sihteerille ja kaikkein säätyjen ja valiokuntain palvelusmiehille.

37 §.

Suostuntawaliokunnan tulee valmistaa kaikki säädyistä sinne lykättyt asiat, jotka koskevat muutosta suostuntaweron maksamisen säännöissä; arviolta laskea tulot erinäisistä suostuntaweroista sekä, sittenkuin suostuntaweron suuruus on määrätty, ehdotella minkä perustusten mukaan ja millä tawalla se on jaettava ja sen ohessa Waltiosäädyille antaa ehdotus suostuntawero-säännöiksi.

38 §.

Pankkivaliokunnan tulee tutkia Pankin hallitus ja Waltiosäätyjen hoitoon ja wastattawiksi pantujen rahastojen tila; sittä, niin pian kuin mahdollista on, säädyille antaa kertomus ja ehdotella näiden rahastojen hoitoa warten tarpeelliseksi katsottuja sääntöjä.

39 §.

Kaikkien valiokuntain pitää kokoutua viimeistäänkin neljässä päivässä sen jälkeen kuin he asetettiin, ja sitten säätyjen täysi-istuntoihin lähettää lausuntonsa ja ehdotuksensa, sitä myöten kuin asiat ennätetään saada walmiiksi.

Jos valiokunnan jäsen on kolme kertaa, ilman laillisetä esteettä tahi erinäisettä luvatta, jäänyt valiokunnan kokouksista pois, on se ilmoitettava asianomaiselle säädyille, jonka tulee tämän johdosta pitää semmoista tointa, kuin asianhaarat waatiwat.

40 §.

Jos valiokunta näkee tarwitsewansa suullisia tahi kirjallisia tietoja joltakin

wirkamieheltä tahi yleiseltä laitokselta, joka ei ole Waltiosäätyjen hallinnon alla, tulee waliofunnan hankkia Senaatin esimieheltä käsky asianomaisille waadittujen tietojen antamiseen.

41 §.

Jos Waltiosäädyt, koshastaan tahi waliofunnan ilmoituksen johdosta, määräävät että joku asia on kahden tahi useamman waliofunnan yhdessä valmistettawaksi esin-otettava, pitää näiden waliofuntain, kunkin jäsenistänsä, määrätä edusmiehiä, yhtä monta kustakin säädystä, asiata käsittelemään ja siitä lausuntonsa antaa, ilman waliofuntain muiden jäsenten ottamatta osaa sen asian valmistamiseen.

Näin yhdistetyllä waliofunnalla olkoot muuten samat säännöt noudatettawina, kuin waliofunnilla yleisesti.

42 §.

Waliofunnassa äännöstettäessä luetaan äänet mieslukua myöten waliofunnan kaikkien läsnä-olewain jäsenten kesken. Jos äännöstäminen toimitetaan suljetuilla lipuilla, pitää aina yksi lippu erilleen pantaman, awattawaksi kun äänet yhteen-luettua nähdään tasan jakautuneiksi. Ehdotuksesta päätöstä warten on noudatettawana mitä tässä alempana säätyjen suhteen sanotaan.

Jäsen, joka ei ole yhdistynyt waliofunnan päätökseen, saa waliofunnan mietintöön liittää eriwän mielipiteensä, joka siinä tapauksessa on kirjallisesti annettawa; älköön kuitenkaan waliofunnan mietintöä sillä wiiwoytettävä.

43 §.

Maamarsalkki ja puhemiehet, sekä heidän siaisensa, kuin myös Talonpojan-säädyn Sihteeri, saawat olla waliofunnissa läsnä, milloin niin tahtowat, kuitenkin ilman osanotto-oikeudetta keskusteluihin ja päätöksiin.

44 §.

Waliofunnasta lähtewät mietinnöt ja tutkintoon-lykkäykset tarkastetaan waliofunnan tahi sen sitä warten walittujen jäsenten edessä.

Waliokunnasta lähtewät toimitukset allekirjoittaa esimies waliokunnan puolesta.

45 §.

Maamarsalkin ja puhemiesten pitää, kunkin säätyänsä warten, toimittaa kutsumus täysi-istuntoon; siinä esittää asiat; ylösottaa ja johdattaa keskustelut; tehdä ehdotus päätöstä warten; ylläpitää järjestystä kokouksissa ja myös muutoin walwoa ettei mitään maan perustuslakeja vastaan sotiwata tulisi säädysä keskusteltawaksi, kuin myös lopettaa täysi-istunto.

Maamarsalkki tahi puhemies älköön kuitenkaan ottako osaa keskustelemiseen tahi äännöstämiseen, älköönkään ehdotello muuta, kuin mikä tarpeellista on perustuslakien, sekä Waltiosäätyjen tahi kunkin säädyn erinäisten päätösten ja niiden järjestysten ja sääntöjen toimeenpanemiseksi, jotka säädyt owat waltiopäiwä-asiain käsittelemistä warten määränneet.

Säätyjen keskustelut owat julkiset, priitti niissä eri tapauksissa, milloin joku sääty kerraksensa toisiin päättää.

Kutsumus täysi-istuntoon tiedoksi pannaan päiwällä ennen kokousta.

46 §.

Täysi-istunnossa on jokaisella säädyn-jäsenellä oikeus pöytäkirjaan wapaasti puhua ja lausua mieltänsä kaikissa asioissa, joita silloin käsitellään, ja kaiken sen laillisuudesta, mitä säädysä tapahtuu. Jokainen puhuu, seisallaan ja sieltänsä, siinä järjestyksessä jossa hän sitä warten on ilmoittanut itsensä ja ylösshuudetuksi tulee; ja älköön kenelläkään olko oikeutta puhua pöytäkirjasta siwutse.

Älköön kukaan rohjetko lausua loukkaawia, pilkallisia tahi muuten sopimattomia sanoja Hallituksesta tahi yksityisistä hengistä. Jos tämä tapahtuu, saakoon Maamarsalkki tahi puhemies kieltää hänen puhumasta, ja tutkikoon siten sääty, pitääkö hänen Maamarsalkilta tahi puhemieheltä saada nuhteita ja weroituksia, wai onko asia annettava oikeuden käsiteltäväksi taikka siksensä jätettävä.

47 §.

Säädyt voivat kokoutua samaan huoneeseen yhteisesti keskustelemaan jostakin yleisestä, waltiopäiwillä käsiteltävänä olevasta asiasta, kuitenkin ilman oikeutta siellä päätöstä tehdä; ja on siinä puheenjohtajana Maamarsalkki tahti, jos hän on estetty, se läsnä-olewa puhemies, joka 1 §:ssä säätyjen kesken waartiin-otetun järjestyksen mukaan siihen on lähinnä. Jos joku sääty tahtoo tämmöistä kokousta, annettakoon siitä ja myös keskustelun aineesta toisille säädyille tieto. Jos joku toinen sääty myöntyy tähän pyyntöön, pitää kaikkien säätyjen kokous tapahtua. Maamarsalkki ja puhemiehet sopiwat keskenänsä kokouksen ajasta ja paikasta, ja kutsu-
muksen siihen ulosantaa Maamarsalkki edellisenä päiwänä.

Senaatin esimies ja jäsenet saawat tulla säätyjen yhteisiin kokouksiin, osanotto-oikeudella niihin keskusteluihin, joita siellä pidetään; ja tulee Senaatin esimiehen saada Maamarsalkin kautta tieto näiden kokousten ajasta ja paikasta, kuin myös niissä käsiteltäviksi tulewista asioista.

Yhteisessä kokouksessa käsiteltävänä olleesta asiasta pitää, niin pian kuin keskustelu on loppuneeksi julistettu, jokaisen säädyn omaassa huoneessaan tekemän päätös, ilman enempiä keskustelua asiasta pitämättä.

48 §.

Asiassa, joka koskee jotakin säädyn-jäsentä itsekohteisesti, saa hän kyllä keskustelussa, maan ei päätöksen teossa, olla läsnä.

49 §.

Muuten muu kuin ewankelis-lutherilaiseen uskontunnustukseen kuuluwa otata osaa niiden ehdotusten tarkastamiseen, joita waltiopäiwillä esitellään kirkkolaisista maan lutherilaisille seurakunnille tahti muista näiden kirkollisista asioista.

50 §.

Ne Keisarin ja Suuriruhtinaan kirjoitukset ja esitykset, joita ei jo waltio-

päiviä awattaessa ole säädyille ilmoitettu, annetaan heille jonkun Suomenmaan Senaatin jäsenen kautta.

51 §.

Pyyntö-esitys sellaisessa asiassa, joka on käsiteltävä yleisessä waliokunnassa, pitää walttiopäiwämiehen tehdä siinä säädyssä, johon hän kuuluu, neljäsfatoista päiwässä walttiopäiwäin awaamisesta. Sittenmin älköön tällaista kysymystä saatetako nostaa, ellei joku josfakin säädyssä jo tehty päätös taikka muu walttiopäiwäin aikana sattunut tapaus siihen suorastaan aihetta anna.

Jos walttiopäiwämiehellä on aikomus tehdä joku pyyntö-esitys, pitää hänen sitä antaa edeltäpäin tieto säädyn puheenjohtajalle; jota paitsi kaikki pyyntö-esitykset owat, ennenkuin ne esitellään, kirjoitettuina säädyn Sihteerille annettawat. Älköön samaan kirjoitukseen useampia erilaatuisia asioita yhteenpantako.

52 §.

Keisarin ja Suuriruhtinaan esityksiä älköön lopullisesti käsiteltäwiksi otettako, ennenkuin waliokunta niistä on lausunnon antanut.

Kun yleistä asiata koskewa pyyntö-esitys josfakin säädyssä on ehdoteltu, woipi sääty myös, jos sen hyväksi näkee, lykätä kysymyksen yleisen waliokunnan käsiteltäwäksi.

53 §.

Kun esitys ensi kerran josfakin säädyssä esintulee, pitää se, ellei sääty kohta yksimielisesti lykkää sitä waliokuntaan, olla pöydällä tulewaan kokoukseen, jolloin sellainen lykkääminen on tehtävä.

Kun ehdotus perustuslain muuttamiseen taikka ilmoitus walttiowaraston tilasta waliokuntaan lykätään, älköön keskustelua misjään säädyssä pidettäkö; mutta jos säädyn-jäsen tahtoo muussa asiassa tehdä lauseen pöytäkirjaan, pitää sekin waliokunnalle annettaman; älköön asian lähettämistä kuitenkaan sillä wiivytettäkö.

Jos nousee kysymys mihin waliokuntaan joku asia on lykättävä, woidaan sellainen kysymys waan sifsi kokoukseksi, jossa se on tehty, pöydälle panna, mutta pitää ensintulewassa wälttämättömästi ratkaihtaman.

54 §.

Yleisen valiokunnan antama mietintö on jokaiselle säädylle erittäin jaettava ja, mahdollisuutta myöten, yht'aikaa kaikissa säädysisä käsiteltäväksi otettava.

55 §.

Maamarsalkin ja puhemiesen pitää, kahden jäsenen kustakin säädystä sekä Talonpojan-säädyn Sihteerin läsnä-ollessa, ennenkuin täysi-istunnot säädysisä tiedoksi pannaan, kokoutuman asiaa esittelemisestä siten sopiaksensa, kuin sanotussa suhteessa tarpeelliseksi tulla saattaa.

Keisarin ja Suuriruhtinaan esitykset ovat aina ensimmäisinä otettavat säädysisä käsiteltäväksi.

56 §.

Kun yleisen valiokunnan mietintö on tullut sisään ja ensi kerran esitetty, pitää se pöydälle pantaman. Seuraavassa esitystilassa pantakoon se, olkoonpa siitä keskusteltu tahi ei, uudestaan pöydälle, jos kaksi tahi useampi jäsen sitä pyytää; mutta kun asia kolmannen kerran esin-tulee, pitää se päätettäväksi otettaman.

Valiokuntain valmistamat tutkintoon-lykkäykset ja kyselykset ovat heti ratkaistavat, ellei pöydälle-panoa anota.

Säätyjen kanslioiissa pitää aina olla saatavilla luettelo pöydälle-pannuista asioista ja niihin kuuluvista asiakirjoista.

57 §.

Kun kysymys, josta valiokunta on lauseensa antanut, otetaan ratkaistavaksi, tulee säädyn joko heti asianhaaran mukaan siitä tehdä päätöksensä, taikka, jos asia katsotaan vaativan enempää selvitystä, lykätä se takaisin valiokuntaan.

Jos se valiokunta, johon takaisin-lykkäys jostakin säädystä on tehty, näkee kysymyksen jo ratkaistuksi muiden säätyjen siitä tekemällä päätöksellä, antakoon valiokunta tästä tiedon sille säädylle, josta takaisin-lykkäys on tullut. Muussa tapauksessa pitää valiokunnan antaa uusi mietintö.

Kun mietintö sitten uudestaan säättyihin tulee, niin sen suhteen meneteltäköön 56 §:ssä sanotulla tavalla, ja enempää takaisin-lykkäystä älköön tapahtuko.

58 §.

Kun asia on lopullisesti päätettävä, pitää kaikki siihen kuuluvat asialkirjat ylösluettaman, jos joku säädyn jäsen sitä vaatii. Älköön mitään asiaa, josta on keskusteltu, otettako lopullisesti päätettäväksi, ennenkuin säätty, Maamarsalkin tahti puhemiehen kysyttyä, on julistanut keskustelun lopetetuksi; ja pitää sen jälkeen äänös-esitys, keskustelun johdosta, tehtämän. Jos valiofunnan mietintö kokonaiseen tahti miu kysymys voipi tulla myönnettäväksi tahti hyljättäväksi, pitää Maamarsalkin tahti puhemiehen ensimmäinen äänös-esitys olla myöntämisestä. Jos siihen vastataan kieltämällä, on seuraava esitys sovitettava sen mukaan mitä asiasta keskusteltaessa on muistutettu tahti lausuttu. Jos asiassa on useampia osia, joita ei hyvästi sivi yhdesä päättää, pitää eri esitys kustakin osasta tehtämän nyt sanotussa järjestyksessä.

59 §.

Esitys, jonka Maamarsalkki tahti puhemies päätöstä warten tekee, pitää aina niin muodostettaman, että siihen voipi vastata ainoastaan „jaa“ tahti „ei“. Muistutuksia esityksen lausemuodon suhteen käyköön kyllä tehdä, mutta mitään uutta keskustelua itse asiassa älköön sallittako. Sittenkuin tämä esitys, sellaisena kuin säätty sen on hyväksynyt, on esitetty ja vastattu, ilmoittaa Maamarsalkki tahti puhemies miten hän on annetun vastauksen käsittänyt. Jos tätä vastaan ei muistutusta tehdä, pitää se jäädä pysyväksi ja päätös kirjoitettaman sen vastauksen mukaan, jonka Maamarsalkki tahti puhemies on julistanut voittopuoliseksi. Säädyn jäsenenä, joka ei hyväksy Maamarsalkin tahti puhemiehen käsitystä säädyn vastauksesta, olloon oikeus äännöstämistä pyytää, jota älköön kiellättäkö.

60 §.

Kun on äännöstettävä, pitää äänös-esitys ja selvä vasta-esitys kirjalli-

jesti tehtämän ja tarkastettaman sekä äänöstäminen suorastaan sen perästä toimitettaman; mutta esitystä älköön tehdä äänöstämisen tarpeellisuudesta, älköönkä myös äänöstämistä siitä sallittako.

61 §.

Äänöstäminen on aina toimitettava lipuilla, joihin on painettuna „jaa“ tai „ei“. Jaa- ja ei-lippujen välillä, joiden pitää oleman ysfinkertaiset ja suljetut, et saa olla mitään ulkonaista eroitusta. Äänet luetaan miesluvon mukaan; ja pitää Maamarsalkin tai puhemies, jaa- ja ei-äänten tasan-olemisen välttämiseksi, jokaisessa äänöstämisessä ennen lippujen lukemista ulosottaa ja erillensä panna yksi niistä. Jos, muut liput yhteenluettua, äänet nähdään tasan jakautuneiksi, on erilleen pantu lippu awattava ja päätöksen tekemä.

62 §.

Päätöstä vastaan saakoon se, joka päätökseen ei ole yhdistynyt, ilmoittaa erään ajatuksensa pöytäkirjaan, mutta tämä älköön missään tapauksessa saattako uuteen keskustelemiseen näin jo päätetystä asiasta.

63 §.

Maamarsalkki tai puhemies älköön kieltäytykö jäädyn keskusteltavaksi esinottamasta jäädyn-jäsenen nostamaa kysymystä, taikka jo esinotetusta jäädylle esitystä asettamasta, paitsi milloin näkee kysymyksen sotivan perustuslattia tai asiasta jo tehtyä päätöstä vastaan, taikka muutoin oleman niin arkalaatuisen, että se ei sori tulla keskustelun-alaiseksi, jolloin hänen myös pitää tällaisen kiellon syyt joka kerta ilmoittaman.

64 §.

Päätöstä ei saa tarkastaa muuttaa; mutta sellaisia lisäyksiä käy siihen kyllä tehdä, jotka eivät vaikuta muutosta päätöksessä. Mitä jäädyn-jäsen on lausunut, ja siitä syntynyt keskustelu, voidaan hänen suostumuksellaan ja jäädyn myöntä-

mällä pöytäkirjaa tarkastettaessa jättää siitä pois; kuitenkin ei sellaista, johon päätös selvästi perustuu.

65 §.

Waltiopäivämiehellä, joka ei ole ollut läsnä kun päätös josfakin asiassa tehtiin siinä säädyssä, johon hän kuuluu, olkoon lupa sittemmin pöytäkirjaan ilmoittaa ettei hän siihen päätökseen ole osaa ottanut, vaan älköön saako mitään muistutusta sitä vastaan tehdä.

66 §.

Jokaisen säädyn pitää pöytäkirjan-otteella antaman toisille säädyille tieto päätöksistään asiassa, josta yleinen waliofunta on mietintönsä antanut, niin myös muisfakin sellaisissa kysymyksissä, jotka eivät koske säätyä erittäin. Jos asia vaatii suurempaa kiiruttua, olkoon säätyjen wallassa myös lähetystöjen kautta ilmoittaa päätöksistään toisilleen; kuitenkin pitää säädyn Sihteerin päällekirjoittama kopia siitä esityksestä, johon päätös perustuu, aina muassa olla ja lähetystön puheenjohtajan lukea se toisissa säädyissä.

67 §.

Päätös yleisen waliofunnan käsiteltävänä olleessa asiassa pitää, niin pian kuin mahdollista on, pöytäkirjan-otteella waliofunnalle ilmoitettaman.

Jos waliofunta silloin näkee säätyjen josfakin kysymyksessä tulleen niin erowaisiin päätöksiin, että lainmukaista enemmistöä ei woi heidän eri ajatuksistansa syntyä, pitää waliofunnan kokea mahdollisuutta myöten yhteen-sowitella eri ajatukset ja säädyille toimittaa tällainen sowitus-ehdotus.

Jos enemmistö jo on saatu, annetaan asiaan kuuluvat kirjat sille Waltiosäätyjen waliofunnalle, josta 77 §:ssä mainitaan.

68 §.

Kaifilla warjinaifilla waltiopäiwillä walitsawat Waltiosäädyt edusmiehiä, yhtä monta kunkin säädyn puolesta, Waltiosäätyjen tekemän ja wahwistaman johtosään-

nön mukaan älmällä-pitämään niiden rahastojen hoitoa Suomen Pantissa, jotka ovat annetut Waltiosäätyjen haltuun ja vastattaviksi; ja ovat waalit pidettävät erikseen kuskakin säädyssä ja niin aikaiseen että waltitut edusmiehet voivat toimeensa astua Waltiosäätyjen vielä ko'olla-ollessa.

Waltiosäädyt walitsewat myöskin jokaisilla waltiopäiwillä tilintutkijat, yhden kunkin säädyn puolesta, toimittamaan sanotuista rahastoista vuosittain pidettävää tilintutkintoa.

Bankki-edusmiesten ja tilintutkijain ssaan astumaan, heidän estettyinä ollessa, tulee Waltiosäätyjen walita näihin toimiin niin monta waramiestä, kuin katsowat tarpeen waatiman.

69 §.

Kaikkisä waaleissa on waariin-otettava että nimiliput pitää, keltataksensa, oleman yksinkertaiset, suljetut ja niin hywin oikeat henkien lukumäärän, kuin selwät heidän nimiensä suhteen. Niiden henkien wäli, jotka waaleissa ovat saaneet yhtä monta ääntä, ratkaistaan arwalla, milloin niin tarwitaan.

70 §.

Ne ohje-määräykset, jotka katsotaan tarpeelliseksi waltiopäiwämiestöiden sekä järjestyksen wuoksi säädyissä ja waliokunnissa, tulee Waltiosäätyjen tahi, johonkin säätyyn eriksenä koskewassa asiassa, tämän säädyn määrätä. Miköön niihin otetako mitään, joka perustuslakia tahi muuta woimassa-olewaa lakia vastaan sotii.

71 §.

Perustuslakia saatetaan säätää, muuttaa, selittää tahi kumota ainoastansa Keisarin ja Suuriruhtinaan esityksestä ja kaikkien säätyjen suostumuksella; ja tällaista asiaa koskewa esitys joko päätettäköön niillä waltiopäiwillä, joina se on tehty, taikka jätettäköön, jos wähintäänkin kassä säätyä sitä waatii, ensintulewiksi waltiopäiwiksi, jolloin se on lopullisesti tutkittawa.

Jos kysymys nousee säädyille suotujen eri-oikeuksien, etuuksien ja oikeuksien muuttamisesta tai lakkauttamisesta, taikka uusien eri-oikeuksien antamisesta, olkoon noudatettavana mitä Hallitusmuodossa siitä on sääätynä.

72 §.

Mitä säädyt yhtäpitävästi ovat päättäneet, se olkoon kaikissa kysymyksissä Waltiosäätyjen päätös.

Jos eivät kaikki säädyt yhdisty jonkun suostuntaweron perustuksista, niiden käyttämistäwästä, tai suostuntaweron suorittamisen jaosta, ja jos yhteensowitusta, sen mukaan mitä 67 §:ssä sanotaan, ei ole voitua toimeen saada, niin on asia ratkaistawaksi jätettävä suostuntawaliofunnalle, enennettynä niin moneksi jäseneksi, kuin 74 §:ssä määrätään. Jos kaksi kolmasosaa näin enennetyn waliofunnan äännöstämässä olevista jäsenistä myöntyy suostuntawaliofunnan ehdotukseen yhdessä tai useammassa niistä kohdista, joissa Waltiosäädyt eivät ennen ole sitä yksi-mielisesti hyväksyneet, niin tulee tämä ehdotus Waltiosäätyjen päätöksenä voimaan. Jos tällaista enemmistöä ei voida saada, pitää suostuntawaliofunnan ehdotella toisenlainen jako tai toiset perustukset ja toinen muoto sen suostuntasumma-osuuden suorittamiselle, jota hyljätty kohta waliofunnan edellisessä ehdotuksessa tar-koittaa.

Jos kaikki säädyt eivät voi yhdistyä yhtäpitävään päätökseen rahanmääräyksistä erinäisiin tarkoituksiin, ja jos yhteensowittamisen koetus ei ole onnistunut, niin on asia jätettävä enennetyn waltiowaliofunnan ratkaistawaksi. Jos äännöstetäessä ei vähintäänkin kaksi kolmasosaa annetuista äänistä rahanmääräyksen myöntämisistä puollusta, niin katsotaan Waltiosäädyt kysymyksen siitä hyljänneen.

73 §.

Kaikki asiat, paitsi 71 ja 72 §§:ssä mainittuja, ratkaistaan kolmen säädyn päätöksillä. Jos kaikki säädyt päätöksissään pysähtyy toista kerta vastaan, pitää asia niiltä waltioapäiwiltä raueta ja jäädä semmoiseksi, kuin ennen on sääätynä ollut, paitsi siinä tapauksessa, josta 74 §:ssä tarkemmin määrätään.

74 §.

Jos säädtyt, ratkaistesfansa jotakin 73 §:ssä mainituista asioista, ovat tulleet niin eroavaisiin päätöksiin, että lainmukaista enemmistöä ei voi heidän eri ajatustifstansa syntyä, taikka jos kaksi säädtyä pysähtyy kahta vastaan sellaisessa kysymyksessä, joka, Waltiosäädyjen päätöksen mukaan, ei saa raueta, ja jos yhteensovittamisen koetus ei ole onnistunut, pitää se waliofunta, jonka valmistamaiseen käsittelemiseen asia on kuulunut, kohtipäisillä waaleilla säädtyissä enennettämän wiidekfitoista jäseneksi kustakin säädystä; ja tulee näin enennetyn waliofunnan, yhteisesti mieslukua myöten äännöstämällä, ehdottomasti ja lopullisesti hyväksyä taahi hyljätä mitä waliofunta ennen on puollustanut niissä kohdissa, joissa säädtyjen päätökset ovat olleet eroavaiset. Ennenkuin enennetyssä waliofunnassa käydään äännöstämään, ovat äännösesitykset lisäämättömän waliofunnan valmistettawat ja säädtyjen tutkittawiksi ja hyväksyttawiksi lähetettawat. Äännöstettäessä pitää, ennen lippujen lukemista, yksi niistä erilleen pantaman, awattawaksi ja päätöksen tekewäksi, jos äänet muiden lippujen luettua nähdään tasan jakautuneiksi. Mitä enennetty waliofunta näin, enimpien äänten mukaan, on asiassa päättänyt, olkoon Waltiosäädtyjen päätös.

75 §.

Jos Keisari ja Suuriruhtinas waatii Waltiosäädtyjen lausuntoa asioista, jotka koskewat yleistä taloushoitoa taahi yleisiä laitoksia, niin ilmoitettakoon Keisarille, säädtyjen yhteisellä kirjoituksella, mitä Waltiosäädtyt yhtäpitävästi taikka, jos yhtäpitäwäisyyttä säädtyjen kesken ei ole, kukiin säädty osaltansa on asiassa lausunut.

76 §.

Ne päätökset, jotka ovat wastauksia Keisarin ja Suuriruhtinaan Waltiosäädtyille antamiin esityksiin, kuin myös ne esittelyt Keisarille, jotka Waltiosäädty muutoin ovat yhteisesti päättäneet, ovat kirjoitusten muodossa Keisarille toimitettawat.

77 §.

Kaikkien säätyjen kaikki yhteiset firjoitukset, kuin myös waltiopäiwäpäättöksen, ylöspanee ja toimittaa erinäinen toimituswalioikunta, johon kuuluu kaikki jäsentä kustakin säädyistä.

78 §.

Mikään toimitus Waltiosäädyistä lähtekö, ennenkuin säädyt tahti Waltiosäätyjen sitä warten waltitut uskotut-miehet sen owat tarkastaneet.

79 §.

Waltiopäiwäpäättöksen allefirjoittawat säätyjen kaikki jäsenet, mutta muut Waltiosäädyistä lähtewät toimitukset owat ainoastansa Maamarsalkin ja puhemiesten allefirjoitettawat.

80 §.

Kun waltiopäiwät owat lopetettawat, niin waltiopäiwämiehet, Keisarin ja Suuriruhtinaan siksi määräämänä päivänä, tulewat, jumalanpalveluksen pidettyä, waltiosalliin, jossa säädyt, Maamarsalkin ja puhemiesten kautta, Keisarille tahti sille, jonka sitä warten on määrännyt, lausuwat säätyjen alamaiset kunnian-osoitukset ja onnentoivotukset; jonka jälkeen Maamarsalkki antaa tehdyn waltiopäiwäpäättöksen ja Keisari, tahti Hänen sijaansa määrätty, julistaa waltiopäiwät lopetetuiksi ja laskee Waltiosäädyt kottiin.

Sittenkuin Waltiosäädyt sen perästä owat palanneet kokoushuoneisiinsa, lausuwat he, ennen erkanemistansa, lähetystöjen kautta jäähyväiset toisilleensa.

81 §.

Keisarin ja Suuriruhtinaan Waltiosäädyille antamat esitykset, walioikuntain mietinnöt, kuin myös Waltiosäätyjen firjoitukset Keisarille ja waltiopäiwäpäättös owat erittäin painosta ulosannettawat. Waltiopäiwäpäättös pitää myös maassa noudattamain yleisten asetusten kokoukseen pantaman.

82 §.

Oleiset waltiopäiwä-kulungit ja maksot, paitfi niitä, jotka 23 ja 28 §§:ssä mainitaan, suoritetaan suostuntawerona siäkäntulewilla tahi muilla yleisillä waroilla, joiden yli Waltiosäädyillä on käyttämiswalta.

83 §.

Tämä Waltiopäiwäjärjestys pitää kaikissa osissaan oleman peruuttamattomana perustuslakina Suomenmaan Hallitsalle ja Waltiosäädyille, kunnes he yhtäpitämän päätöksen kautta sen muuttawat tahi kumoowat.

Enemmässi wakuudeksi olemme me tämän tahtoneet nimiemme allekirjoittamisella ja sinettiemme allepainamisella wakuuttaa, kiinnittää ja wahwistaa, jofa tapahui Helsingissä neljäntenätoista päiwänä Loukokuuta vuonna Kristuksen syntymän jälkeen tuhat kahdeksansataa ja seitsemännellä seitsemättä.

Ritariiston ja Aatelin puolesta:

J. M. Nordenstam.

Maamarsalkki.

(L. S.)

Papisaädyn puolesta:

Edvard Bergenheim.

Buhemies.

(L. S.)

Porwarisaädyn puolesta:

F. W. Frenckell.

Buhemies.

(L. S.)

Talonpojan사ädyn puolesta:

August Mäkipeska.

Buhemies.

(L. S.)

Itsellemme pidättäen Meidän oikeutemme, semmoisena kuin se Hallitusmuodossa 21 päiwältä Elokuuta w. 1772 sekä Yhdistys- ja Wakuutuskirjassa 21 päiwältä Helmikuuta ja 3 päiwältä Huhtikuuta w. 1789 on wakuutettuna ja ei ole selwillä fanoilla tullut edelläseisowassa Waltiopäiwäjärjestyksessä muutetuksi, tah-

domme Me Armossa tämän Waltiopäiwäjärjestyksen peruuttamattomana perustuslakina hyväksyä ja wahvistaa. Enemmäksi wakuudeksi olemme Me tämän Oma-
kätisesti allekirjoittaneet, joka tapahtui Pietärisä 3 (15) päiwänä Huhtikuuta 1869.

ALEKSANDER.

Ministeri-Waltiosihiteeri, Kreivi ARMFELT.

N:o 11, 3³/₄ arkkia, ulostullut Helsingissä 17 päiw. Kesäkuuta 1869.

Helsingissä, Keisarillisen Senaatin kirjapainosja, 1869.